

Bakstenen en cultuur

Er komt extra ondersteuning van de overheid voor de culturele sector van bijna een half miljard euro. Hiervan moet € 218 miljoen gaan naar gemeenten om de lokale culturele infrastructuur te ondersteunen. Waar gaat dat geld naartoe?

Soms komt het neer op het rondpompen van geld. Laten we de situatie rond de theaters en concertzalen als voorbeeld nemen. Veel theaters zijn in Nederland direct of indirect in het bezit van gemeenten. Die moesten hun vastgoed hoger gaan waarderen en daardoor een hogere huur in rekening brengen. Geld dat de gemeente vanuit het cultuurpotje overmaakt komt zo weer terug in de vorm van een hogere huur. De cultuur schiet hier dus niets mee op.

De gemeenschap is wijsgeemaakt dat het bouwen van cultuurpaleizen nuttig is, ondersteund door democratische besluitvorming en mooie beloftes. De nieuwe cultuurpaleizen zijn echter lucratieve vastgoedprojecten met gegarandeerde huuropbrengsten via de gemeentelijke cultuurbudgetten. Een betere investering dan een theater of een concertzaal bouwen was er nauwelijks te bedenken in vastgoedland.

Bij de begrotingen van de gemeentelijke theaters en concertzalen komen de cultuursubsidies op de grote hoop aan de inkomstenkant. Dat is handig want zo weet je dat er een vast bedrag beschikbaar is voor de stenen en het personeel.

Nu het programmeringsbudget nog. Het programmeringsbudget

wordt vastgesteld aan de hand van de ervaringen met de ticketverkoop plus de horeca-opbrengsten. Meestal dekken de verwachte inkomsten ruim de kosten van de programmering en wordt er zelfs dik aan verdiend.

Basis van dit winstgevendere model is: de recette afkomen met lucratieve toeslagen, zoals een theatertoeslag, garderobetoeslag en partage-afspraken. En risicoloos programmeren zodat er geen exploitatieverlies kan optreden. Verder is er een focus op de commerciële verhuur, zodat men geld uit de markt kan halen voor evenementen en congressen.

Met de geringe publieksinkomsten door de coronacrisis begint het drama zich te voltrekken. Veel podia kampen met een groot begrotingstekort. Met de bijdragen die ze krijgen van de overheid kunnen ze moeilijk de deuren openhouden. Het betalen van huur en vast personeel is nu de grootste zorg. Men klopt bij de gemeente aan en hoopt op extra ondersteuning. De programmering zien ze later wel. De financiering van de voorstellingen moet uit de publieksinkomsten komen. Daar kan geen euro van de cultuurbudgetten ingestopt worden. Met het huidige verdienmodel betekent dit dus dat artiest of producent het grootste deel van

de rekening gaat betalen. Wie er zo gek is om voor een grijpstuiver te komen spelen en zelf het financiële risico durft te dragen, wordt geboekt.

Als het financieringssysteem van deze podia niet verandert, zal een groot deel van de ongeveer tweehonderd theaters en concertzalen die Nederland rijk is verdwijnen, ondanks de extra steun. Het merendeel van het culturele aanbod dat op deze podia geprogrammeerd wordt, is niet gesubsidieerd. Dat aanbod zal met het nieuwe normaal op termijn teloor gaan: er is immers geen overheidssteuning of financiële garantie dat een productie ten minste kostendekkend is.

Wat je overhoudt zijn tweehonderd podia in Nederland die, als ze niet verdwijnen, alleen nog gesubsidieerde gezelschappen kunnen programmeren. Een karig en eenzijdig aanbod, inhoudelijk aangestuurd door overheid en cultuurfondsen.

Nu, met de extra financiële injectie door de minister, is het de vraag of deze ondersteuning gericht op de culturele infrastructuur alleen gebruikt gaat worden voor de exploitatietekorten van deze podia. Het zal echt nodig zijn om deze extra ondersteuning te oormerken voor de programmering, anders zal het merendeel verdwijnen in de stenen en het faciliterend personeel. De kunstenaar heeft dan het nakijken en zal zijn eigen boontjes moeten doppen.

Ben van den Dungen, musicus, componist, cultureel ondernemer, docent saxofoon Codarts